

PAVOUK

Zpravodaj České arachnologické společnosti

Číslo 30

prosinec 2010

Česká arachnologická společnost

Dne 6. listopadu 2010 byl na mimořádné valné hromadě ČAS zvolen nový člen předsednictva za abdikujícího V. Růžičku. Předsednictvo nyní pracuje ve složení: S. Pekár (předseda), M. Řezáč (místopředseda) a P. Bezděčka.

Činnosti související s chodem naší organizace mají tyto garanty: korespondent *International Society of Arachnology*, kontakt s *European Society of Arachnology* – S. Pekár; členská evidence – L. Kubcová; správa internetových stránek – I. Marik; evidence druhového seznamu pavouků a prvonálezů pavouků – V. Růžička; evidence publikací týkajících se pavouků – P. Dolejš; správa nálezové databáze pavouků – M. Řezáč; vydávání zpravodaje Pavouk, evidence druhového seznamu, publikací a všeho týkajícího se sekáčů – P. Bezděčka; evidence druhového seznamu, publikací a všeho týkajícího se štírků – F. Šťáhlavský, dění ve společnosti – J. Erhart.

Nové internetové stránky ČAS naleznete na adrese <http://arachnology.cz>.

Logo České arachnologické společnosti

V dubnu 2010 bylo po rok a půl probíhajících diskusích, z asi třiceti návrhů vybráno a schváleno logo ČAS. Logo obsahuje motiv podle návrhu MUDr. Pavla Kasala, CSc., graficky logo zpracovali Oldřich Žaluda a Pavel Bezděčka. Ústředním motivem je karbonský pavoukovec *Promyga bohémica* (Frič, 1899) z řádu Trigonotarbida, popsany prof. Antonínem Fričem podle materiálu z Nýřan. Ilustraci zhotovil doc. RNDr. Stanislav Opluštil, PhD., z Ústavu geologie a paleontologie PŘF UK. Výsledné logo je vypracováno ve třech barevných (inverzních) varietách a dvou jazykových mutacích. Základní variantou je černá kresba na bílém podkladu v české i anglické verzi, ale možné jsou i další dvě varianty s inverzním zobrazením. Druhovým jménem, jménem autora popisu i jménem lokality má logo ten nejsilnější národní akcent, jaký snad může mít (včetně pro cizince působivé diakritiky).

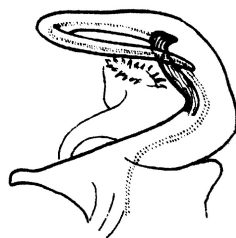
Arachnofauna České republiky

S přechodem na verzi 11.0 Platnickova katalogu pavouků jsou svázány tři změny ve jménech našich pavouků. Platnými jmény jsou:

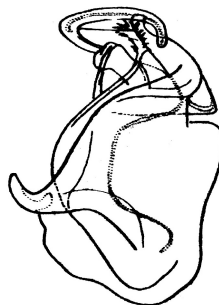
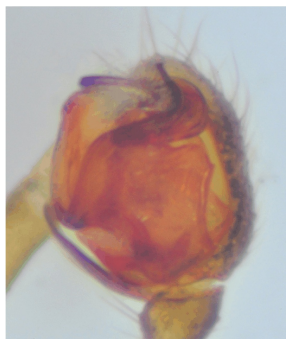
Anelosimus vittatus (C. L. Koch, 1836), místo *Seycellocesa vittatus* (C. L. Koch, 1836);
Porrhomma microps (Roewer, 1931), místo *Porrhomma lativelum* Tretzel, 1956.

Změna koncovky druhového jména: *Platnickina tineta* (Walckenaer, 1802).

Nadále tak ke 31.12.2010 registrujeme v České republice 857 druhů pavouků.

Bathypantes gracilis

Bathypantes parvulus

Bathypantes gracilis a *Bathypantes parvulus*

Odlišit samce plachetnatky vlhkomilné *Bathypantes gracilis* a plachetnatky běžné *Bathypantes parvulus* bývá někdy obtížné. Měřit články nohou, počítat zoubky na chelicerách, správně vyhodnotit charakter ochlupení paracymbia, nebo posoudit tvar konce tegulární apofýzy je pracné, vyžaduje zkušenosti a kvalitní optiku.

Oproti tomu nápadný a dobře ověřitelný znak poskytuje ventrální pohled na bulbus. Lze jej nalézt v Millerově klíči (MILLER 1971, obr. XLI/21 a XLI/23), nebo na Thalerových nákresech „embolic division“ (THALER 1983; dostupné též v internetovém klíči *Spiders of Europe* na adrese www.araneae.unibe.ch). Jelikož je však na těchto obrázcích zmíněná část bulbu nakreslena samostatně a není zjevná její poloha na makadle, arachnologové tento znak pro determinaci používají zřídka.

Doufám, že po shlédnutí výše uvedených názorných obrázků už budou samci plachetnatek *Bathypantes gracilis* a *B. parvulus* patřit vždy k oblíbeným položkám k determinaci ve vašem materiálu!

Text a foto J. Dolanský, perokresby F. Miller.

Arachnologické bibliografie

Každý z nás potřebuje ke své práci literární prameny. A každý z nás je často obtížně shání. Proto navrhuji zahájit dva projekty, které by nám měly pomoci v získávání potřebné arachnologické literatury.

Cílem prvního projektu je zpřístupnit světové arachnologické komunitě publikace českých arachnologů publikované především před rokem 1990; a to v digitální podobě. Tyto práce byly často uveřejněny v periodikách, která již dnes neexistují, a proto je mizivá šance, že je původní vydavatel zdigitalizuje. Zpřístupněním digitalizovaných článků (v pdf-formátu) pomůžeme jak sobě, tak našim zahraničním kolegům, kteří tyto práce marně shánějí. V neposlední řadě tím zviditelníme bohatství české arachnologické literatury. Zdigitalizovat veškerou českou arachnologickou literaturu bude trvat nejspíše několik let, ale věřím, že se to vyplatí.

Cílem druhého projektu je vytvořit společnou knihovnu odborných článků. Tedy společnou *separátovou knihovnu členů České arachnologické společnosti*; opět ovšem v digitální podobě. Což je projekt navzdýcky, protože článků v digitální podobě každému z nás stále přibývá.

Jelikož se návrh těchto dvou projektů setkal na valné hromadě s pozitivním ohlasem, začnu na jejich realizaci pracovat, jakmile pro ně bude vytvořen prostor na nových internetových stránkách ČAS. O konkrétních krocích Vás budu informovat prostřednictvím elektronické pošty.

Stano Pekár

Bibliografie

Pavouci

- ARNEDO M. A., OPATOVÁ V., ŘEZÁČ M. & KRÁL J. 2010: Does karyotype change drive speciation in the woodlouse hunter spider *Dysdera*? Multilocus phylogenetical analyse of the *Dysdera erythrina* species complex. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 67–68.
- BUCHAR J. & HAJER J. 2010: Pavouci Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště (Boh. bor. occ.). Spiders of the National Nature Reserve Božídarské rašeliniště (Boh. bor. occ.). *Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná* 31 [2009]: 3–21 (in Czech, English summary).
- DOLEJŠ P., KUBCOVÁ L. & BUCHAR J. 2010: Biology of a rare mountain-peat-bog wolf spider *Arctosa alpigena lamperti* (Araneae: Lycosidae). In ŠUSTR P. (ed.), *Aktuality šumavského výzkumu IV. Research Actualities in Bohemian/Bavarian Forest. Abstract Book*. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, p. 27.
- DOLEJŠ P., KUBCOVÁ L. & BUCHAR J. 2010: Reproduction of *Tricca lutetiana* and *Arctosa alpigena lamperti* (Araneae: Lycosidae). In HABUŠTOVÁ O., ZÁZVORKOVÁ V. et al.

- (eds), *International Conference on Invertebrate Reproduction and Development in the Age of Genetic Modification*, Praha, pp. 56–57.
- DOLEJŠ P., OPATOVÁ V., MUSILOVÁ J., KRÁL J., KUBCOVÁ L. & BUCAR J. 2010: Karyotype study on four European wolf spiders (Araneae: Lycosidae). In ŠUSTR P. (ed.), *Aktuality šumavského výzkumu IV. Research Actualities in Bohemian/Bavarian Forest. Abstract Book*. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, p. 28.
- DOLEJŠ P., SMRŽ J. & BUCAR J. 2010: Spinning apparatus of two rare wolf spiders (Araneae: Lycosidae) – preliminary results. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 115–116.
- FORMAN M., KRÁL J. & HADDAD C. R. 2010: The cytogenetic approach reveals speciation events in social spiders *Stegodyphus* (Araneae: Eresidae). In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 146–147.
- HAJER J. & ŘEHÁKOVÁ D. 2010: Role of male dragline silk by mating *Theridiosoma gemmosum* (Araneae: Theridiosomatidae): Silk as nuptial food, nuptial gift, or a means of sexual cannibalism? In HABUŠTOVÁ O., ZÁZVORKOVÁ V. et al. (eds), *International Conference on Invertebrate Reproduction and Development in the Age of Genetic Modification*, Praha, pp. 88–89.
- HAVLOVÁ V. & HULA V. 2010: Cedivečka západní – původce špinavých omítek. The *Dictyna civica*, a cribellate web building spider caused dirty facades. *Živa* **58**: 172–173 (in Czech, English summary).
- HULA V., NIEDOBOVÁ J., PSOTA V. & KOŠULIČ O. 2010: Investigation of spiders overwintering in land-snail shells in Southern Moravia (Czech Republic), with special regard to importance of snail species. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, p. 201.
- KORENKO S. & PEKÁR S. 2010: Host specific manipulation of spiders by a parasitoid wasp. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, p. 220.
- KOŘÍNKOVÁ T., KRÁL J., PEKÁR S. & HADDAD C. R. 2010: Cytogenetic data do not support a close relationship between the families Mimetidae and Palpimanidae (Araneae: Araneomorphae). In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 221–223.
- KRÁL J. 2007: Evolution of multiple sex chromosomes in the spider genus *Malthonica* (Araneae: Agelenidae) indicates unique structure of the spider sex chromosome systems. *Chromosome Research* **15**: 863–879.
- KRÁL J., DULÍKOVÁ L., KOŘÍNKOVÁ T., MUSILOVÁ J., VÍTKOVÁ M., HEDIN M., HENRIQUES S. S. & HADDAD C. R. 2010: Evolution of the karyotype and sex chromosome systems in mesothelid and mygalomorph spiders. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 227–229.
- KRÁL J., PASTUCHOVÁ M., MUSILOVÁ J., KOŘÍNKOVÁ T., ŘEZÁČ M., VÍTKOVÁ M., HUBER B. A. & HADDAD C. R. 2010: Evolution of holocentric chromosomes and X₁X₂Y system:

- two karyotype traits found in basal clades of araneomorph spiders (Araneae: Araneomorphae). In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 230–232.
- KRUMPÁLOVÁ Z., KRUMPÁL M. & TUF I. H. 2010: Biological hours tick for everyone – time chart of diel activity of epigeic spiders. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 237–239.
- KŮRKA A. & HRADSKÁ I. 2010: Spiders of the Šumava Mts. (Bohemian Forest) – current state of knowledge. In ŠUSTR P. (ed.), *Aktuality šumavského výzkumu IV. Research Actualities in Bohemian/Bavarian Forest. Abstract Book*. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, pp. 59–60.
- NIEDOBOVÁ J., HULA V. & FIRK Z. F. 2010: Grazed versus ungrazed – case study of one xerothermic slope in Moravian Karst (Czech Republic). In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, p. 311.
- OPATOVÁ V., CARDOSO P., FERNÁNDEZ M.-A. & ARNEDO M. A. 2010: Origins and phylogeography of the European protected funnel-web *Macrothele* spiders (Araneae: Hexathelidae). In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 320–321.
- PEKÁR S., BLACKLEDGE T. & CODDINGTON J. 2010: Evolution of stenophagy in spiders (Araneae): evidence based on the comparative analysis of spider diets. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, p. 329.
- ROUŠAR A. 2010: Pavouci (Araneae) a sekáči (Opiliones) mokřadu u Droužkovic. Spiders (Araneae) and harvestmen (Opiliones) of wetland at Droužkovice. *Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná* **31** [2009]: 23–30 (in Czech, English summary).
- RŮŽIČKA V. 2010: Central European spiders adapted to life in subterranean habitats In MOŠKRIČ A. & TRONTEJL P. (ed.), *Abstract book of the 20th International Conference on Subterranean Biology*. Postojna, p. 33
- RŮŽIČKA V., LAŠKA V., MIKULA J. & TUF I. H. 2010: Soil spiders? In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 386–387.
- RŮŽIČKA V., MLEJNEK R. & ŠMILAUER P. 2010: Local diversity versus geographical distribution of arthropods occurring in a sandstone rock labyrinth. *Polish Journal of Ecology* **58**: 533–544.
- RŮŽIČKA V. & ZACHARDA M. 2010: Variation and diversity of spider assemblages along a thermal gradient in scree slopes and adjacent cliffs. *Polish Journal of Ecology* **58**: 361–369.
- TUF I. H., MACHAČ O., MIŠURCOVÁ J. & GRINVALD M. 2010: Distribution on epigeic spiders (Arachnida: Araneae) in the forest mosaic. In ŽABKA M. (ed.), *Book of abstracts of the 18th International Congress of Arachnology*. Akademia Podlaska, Siedlce, pp. 449–450.

Sekáči

BEZDĚČKA P. 2010: Bibliografie české a slovenské opilionologické literatury z let 2008 a 2009. Czech and Slovak harvestmen bibliography from 2008 to 2009. *Acta rerum naturalium* 8: 43–46 (in Czech, English summary).

Štíři

NAVIDPOUR S., NAYEBZADEH H. H., SOLEGLAD M. E., FET V., KOVAŘÍK F. & KAYEDI M. H. 2010: Scorpions of Iran (Arachnida, Scorpiones). Part VI. Lorestan Province. *Euscorpius* 99: 1–23.

TERUEL R. & KOVAŘÍK F. 2010: The true identity of the enigmatic scorpion *Centruroides subgranosus* (Kraepelin, 1898), with some taxonomic comments on *Centruroides vittatus* (Say, 1821) and *Centruroides suffusus* Pocock, 1902 (Scorpiones: Buthidae). *Euscorpius* 97: 1–9.

Nadále už bude veškerá bibliografie prezentována pouze na internetových stránkách ČAS.

18. Mezinárodní arachnologický kongres

Kongres se konal ve dnech 11.–17. července 2010 v Siedlcích na severovýchodě Polska. Vzhledem k tomu, že minulý kongres se konal v Brazílii a příští se bude konat na Tajvanu, byl kongres v Polsku výjimečnou příležitostí, jak se zúčastnit tohoto světového setkání více než 250 arachnologů. Kongresu se zúčastnilo devět členů České arachnologické společnosti (P. Dolejš, M. Forman, V. Hula, J. Král, J. Niedobová, V. Opatová, S. Pekár, V. Růžička a I. H. Tuf), kteří zde seznámili svět se svými výsledky ve 14 prezentacích.

Během kongresu proběhla i valná hromada International Society of Arachnology. Společnost má v současnosti okolo osmi set členů ze sedmdesáti zemí světa.

Zvažuje se budoucnost tzv. *Platnickova katalogu* poté, co půjde Norman Platnick v roce 2013 do penze. Možnost poloviny pracovního místa na tuto činnost na deset let nabízí Senckenberg Forschungsinstitut und Naturmuseum (Frankfurt/Main), práce by se ujal Theo Blick.

Novým prezidentem společnosti byl zvolen Charles Griswold, viceprezidentem Ricardo Pinto da Rocha, sekretářem zůstává Jason Dunlop.

Semináře

106. arachnologický seminář, 6.11.2010, Praha. ● Slíďákovití pavouci východního Hustopečska (O. Košulič & V. Hula) ● Pár poznatků z bionomie vzokana *Tapinesthis inermis* (O. Machač) ● Měkkýší ulity jako zimní úkryty pavouků (V. Hula) ● Pavouci středoevropského podzemí (V. Růžička) ● Biologie pavouků čeledi Eresidae (D. Hrabalová) ● Faunistický průzkum sekáčů ČR – smutky a radosti (P. Bezděčka) ● Společná elektronická literární databáze (S. Pekár) ● Nálezová databáze pavouků a nové internetové stránky ČAS (I. Marik).

Pavouk. Zpravodaj České arachnologické společnosti. Číslo 30.

Vydává: Česká arachnologická společnost.

Odpovědný redaktor: RNDr. Vlastimil Růžička, CSc.

Adresa redakce: Entomologický ústav BC AV ČR, Branišovská 31, 370 05 Č. Budějovice.

Zpracováno editorem WordPerfect, vtištěno písmem Times New Roman.

Titulní strana: Logo České arachnologické společnosti.

Vychází nepravidelně. Toto číslo vychází v prosinci 2010.